

відносини між засновником та установою не вичерпуються моментом створення відповідної юридичної особи. Правовий зв'язок між установою та її засновником має тривалий характер протягом часу участі установи в цивільному обороті та припиняється припиненням юридичної особи.

7. Доцільно привернути увагу, що не зважаючи на їх природність в сфері цивільного права відповідні юридичні відносини на сьогодні не мають теоретичного розкриття та нормативного закріплення. Такі відносини слід визнати юридичними, що мають характер установчих, таких, які по природі є альтернативними до корпоративних.

Тобто, установчі юридичні відносини є формою публічно предметних суспільних відносин в підґрунті яких саморегульовано сформовані суб'єктивні права та юридичні обов'язки установи та її установників (засновників) між собою в сфері її діяльності.

Некіт Катерина Георгіївна,

докторка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблеми правового регулювання віртуальних активів в Україні обговорюються вже досить тривалий час. В умовах воєнного стану це питання особливо актуалізується з двох причин. По-перше, відповідно до Закону України від 03.03.2022 № 2116-IX «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» було визначено правові засади примусового вилучення з мотивів суспільної необхідності (включаючи випадки, за яких це настійно вимагається військовою необхідністю) об'єктів права власності Російської Федерації як держави, яка почала повномасштабну війну проти України, та її резидентів. Під об'єктами права власності Російської Федерації та її резидентів при цьому розуміється рухоме і нерухоме майно, кошти, вклади у банках, цінні папери, корпоративні права, інше майно (активи), що знаходяться (зареєстровані) на території України та безпосередньо або через афілійованих осіб на-

лежать Російській Федерації та її резидентам. За таких умов особливої актуальності набуває необхідність визначення правової природи віртуальних активів, адже серед примусово вилучених активів можуть опинитися й віртуальні чи криптоактиви, які можна буде запровадити у цивільний обіг лише за умови легального визначення їх поняття та правової природи. По-друге, у сучасному світі актуалізується проблема забезпечення можливості конфіскації криптоактивів, зокрема, отриманих злочинним шляхом, внаслідок корупційних злочинів. Кількість останніх також збільшується в умовах воєнного стану в Україні, що потребує особливої уваги у контексті набуття Україною статусу кандидату у члени ЄС, оскільки попередження корупції є однією з основних вимог, яких необхідно досягнути для вступу в ЄС.

Зарубіжні країни також працюють над питанням отримання права на конфіскацію російського майна та активів у їх країнах з наступною передачею конфіскованого Україні [1], що знову ж таки посилює необхідність вирішення питання про можливість конфіскації віртуальних активів, зокрема, криптоактивів.

Вирішення проблеми конфіскації віртуальних активів може бути досягнуто остаточною кваліфікацією віртуальних активів як різновиду майна та, відповідно, об'єкту права власності. Проте на шляху до втілення цього рішення виникає низка питань.

Перша проблема, яка тут виникає, це проблема сприйняття сутності віртуальних активів як різновиду майна. Основне заперечення, яке висувається проти того, щоб розглядати віртуальні активи як об'єкти права власності – їх нематеріальний характер та неможливість фізичного господарювання щодо таких об'єктів, оскільки усталеним у цивілістиці є підхід, відповідно до якого об'єктом права власності є річ як предмет матеріального світу. У багатьох країнах світу тривалий час велися дискусії навколо можливості впровадження у правову реальність поняття «virtual/digital commodity», що може бути перекладено як «віртуальний/цифровий товар/предмет». Тобто у якості новітнього об'єкту цивільних відносин пропонувалося таке поняття як цифрова (віртуальна) річ [2]. Звичайно, з точки зору догми цивільного права, такий підхід викликає критику на тій підставі, що віртуальні активи за своєю сутністю є нематеріальними об'єктами, тобто не є предметами матеріального світу, та, відповідно, не можуть вважатися річчю та бути об'єктом права власності. Однак видається, що сучасний розвиток інформаційних технологій потребує перегляду усталених концептів, які розроблялися в умовах,

коли людству не була відома можливість існування віртуальних світів. Сьогодні ж віртуальні речі можуть повністю повторювати ознаки речей матеріального світу та виконувати аналогічні функції з тією лише відмінністю, що матимуть нематеріальний характер.

Раніше нами вже наводились аргументи на користь необхідності перегляду традиційної концепції права власності в умовах розвитку інформаційних технологій [3, 4], яка підтримується багатьма українськими дослідниками [5, 6, 7]. Зміна ставлення до правової природи речей дозволить запровадити категорію цифрової речі, різновидом якої можна вважати віртуальні активи.

Ще одна проблема, з якою ми неминуче стикнемося під час конфіскації віртуальних активів є проблема створення належного механізму реалізації процедури конфіскації. Ця проблема є складною для вирішення, по-перше, з погляду на особливості технічної природи віртуальних активів, по-друге, у зв'язку із тим, що спроби конфіскації віртуальних активів у світі розпочалися зовсім недавно. Однак такі прецеденти у світі вже існують. Так, Управління з податкових та митних зборів Великобританії конфіскувало криптовалюти на суму £5000 і три NFT в рамках розслідування справи з шахрайства на £1.4 млн. [8]. Отже, у цілому, така ситуація можлива. Технічно вирішити проблему конфіскації віртуальних активів можна або шляхом забезпечення примусового виконання криптобіржами рішень суду, що набули чинності, стосовно конфіскації криптоактивів, або шляхом покладання на боржника обов'язку надати доступ до віртуальних активів, що зафіксовані в його криптогаманці. Звісно, останній пункт буде цілком залежати від волі боржника, однак те саме є застосовним і щодо матеріальних активів, прихованих боржником, до яких він відмовляється надати доступ виконавчій службі.

У підсумку зазначимо, що визнання віртуальних активів різновидом майна, зокрема, цифровою річчю, та, відповідно, об'єктом права власності, значно спростить вирішення багатьох практичних питань, у тому числі, проблему конфіскації віртуальних активів з метою забезпечення додаткових надходжень до державного бюджету.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Комітет з питань бюджету закликає створити дієвий механізм конфіскації майна Росії та її резидентів. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/221286.html>